

RPA w BRICS.

Próba analizy korzyści społecznych i ekonomicznych

MARGOT STAŃCZYK-MINKIEWICZ

Wprowadzenie

Brazylia, Rosja, Indie, Chiny i Republika Południowej Afryki to kraje uznawane za najszybciej rozwijające się gospodarki wschodzące od początku drugiej dekady XXI wieku. Pomimo tego, że nie tworzą one sojuszu politycznego, tak jak Unia Europejska, ani sformalizowanego stowarzyszenia handlu, to ich wspólny potencjał daje podstawy do utworzenia potężnego bloku ekonomicznego, który może w znacznym stopniu podnieść rangę państw rozwijających się w międzynarodowych instytucjach walutowych. Już w 2003 roku, z raportu jednego z największych banków inwestycyjnych na świecie, *Goldman Sachs Group, Inc.*¹ wynikało, że przynajmniej czterech pierwszych założycieli BRIC to kraje, które do połowy XXI wieku będą należały do grupy światowych potęg².

Zamierzeniem autorki poniższego tekstu, jest przedstawienie bilansu dotychczasowych korzyści płynących z przynależności RPA do BRICS, a także ukazanie wewnętrznych problemów tego państwa, mających decydujący wpływ na tempo pozytywnych zmian. Stawia ona tezę, że zyski wynikające z przynależności kraju do grupy państw silniej rozwiniętych, uzależnione są w znacznym stopniu, nie tylko od potencjału partnerów, ale przede wszystkim od spójnej polityki wewnętrznej i przemyślanej koncepcji rozwoju państwa słabszego.

RPA w BRICS – korzyści i zagrożenia

W momencie przystąpienia do grupy BRIC, w 2011 roku, Republiki Południowej Afryki pojawiło się wiele wątpliwości i kontrowersji. Dotyczyły one przede wszystkim dysproporcji pomiędzy krajem Afryki, a już i tak odmiennymi od siebie pod wieloma względami, czterema krajami tworzącymi grupę. Współpraca tych państw nie jawiła się, jako oczywista, choćby przez położenie geograficzne czy w aspekcie różnic kulturowych, społecznych i ekonomicznych³. Łatwo dostrzegalny był także kontrast pod względem struktury gospodarek. Brazylia specjalizuje się w produkcji rolnej, siła ekonomiczna

Rosji i RPA to bogactwo surowców naturalnych, w Indiach intensywnie rozwija się sektor usług, natomiast Chiny przeżywają rozkwit przemysłowy i budowlany⁴. Obiekcje budziła też odmiennosc dotycząca systemów politycznych tych krajów, bo chociaż wszystkie one są państwami federalnymi to Brazylia, Indie i przystępująca do grupy RPA są państwami demokratycznymi, podczas gdy w Rosji i Chinach przeważają autorytarne formy sprawowania rządów⁵.

Ponadto, uwzględniając potencjał gospodarczy RPA, także nie stanowiła ona atrakcyjnego partnera dla BRICS. Bo, choć ich łączny rynek wewnętrzny stanowi aktualnie ponad 40% pod względem liczby ludności świata, to wkład kraju Afryki w ten wynik nie przekracza 1%. W wymiarze terytorialnym - kraje BRICS zajmują niespełna 27% powierzchni lądów ziemi, lecz RPA także w tym przypadku stanowi tylko 1% wkładu. Z kolei analizując nominalne PKB, kraje BRICS wytwarzają łącznie niespełna 20% światowego PKB, w tym wkład RPA jest tak znikomy, że nie osiąga nawet wspomnianego wcześniej 1%⁶.

Oczywiście, założeniem BRICS nie było, opieranie swojego potencjału na przewadze demograficznej, terytorium, ani nawet na stopie wzrostu PKB⁷. Priorytetem było skonsolidowanie takiego potencjału gospodarczego, który mógłby skutkować powstaniem nowej jakości w stosunkach międzynarodowych. Potencjału, który bazował będzie na sile krajów:

- nie należących do zachodniej cywilizacji;
- podających w wątpliwość dominację tejże zachodniej cywilizacji (dotyczy to politycznej hegemonii USA);
- różniących się od siebie, jak już zostało wspomniane wcześniej, ekonomicznie, politycznie i kulturowo;
- cały czas, w mniejszym lub większym stopniu, rozwijających się w sytuacji największego, niewystępującego dotąd na taką skalę, kryzysu globalnego modelu ekonomicznego, wypromowanego przez Zachód⁸.

W jaki sposób w założenia te wpisuje się Republika Południowej Afryki? Jakie argumenty stanowią o atrakcyjności tego państwa dla czterech członków grupy?

Przede wszystkim, RPA jest państwem leżącym na kontynencie afrykańskim, co umożliwia poszerzenie strefy wpływów o niezagospodarowany dotychczas region świata. Poprzez włączenie RPA, BRICS stało się jeszcze bardziej zróżnicowane geograficznie i zyskało dodatkową legitymizację do przedstawiania się, jako reprezentanta krajów rozwijających. Ponadto, RPA jest krajem uznawanym przez

TABELA I. Państwa BRICS – liczba ludności i wielkość terytorium

Państwo	Liczba ludności dane z 2012 roku	Pozycja w rankingu państw świata	Obszar terytorialny w km kw	Pozycja w rankingu państw świata
Chiny	1 343 239 923	1	9 596 960	3
Indie	1 205 073 612	2	3 287 263	7
Brazylia	205 716 890	5	8 515 767	5
Rosja	138 082 178	9	17 098 242	1
RPA	48 810 427	26	1 219 098	24
Ogółem	2 940 923 030	–	39717330	–

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Agencji Wywiadowczej z 2012 roku Central Intelligence Agency, <https://www.cia.gov/offices-of-cia/intelligence-analysis> [dostęp: 21.04.2016 r.].

Przynależność
RPA
do BRICS...

społeczność międzynarodową za najbardziej cywilizowany i rozwinięty na Czarnym Łądzie. Co więcej, jest drugą pod względem PKB w ujęciu bezwzględnym (od 2014 r. pierwsza Nigeria), potęgą na kontynencie, która zgodnie z założeniami liberalizmu, przynajmniej w znacznej części funkcjonuje na zasadach wolnorynkowych⁹.

Oczywiście, w porównaniu z czterema potęgami BRIC, poziom PKB – czyli czynnik ekonomiczny charakteryzujący RPA wydaje się nie być tym, który stanowił główny argument przy podejmowaniu decyzji o włączeniu tego państwa do grupy. Można jednak rozpatrywać ten aspekt zupełnie odmiennie. Niska atrakcyjność ekonomiczna może stanowić swego rodzaju kartę przetargową, argument, który odegrał kluczową rolę w podjęciu ostatecznej decyzji. Bowiern odbiegająca od pozostałych potęg, pozycja gospodarcza afrykańskiego państwa, może już na początku współpracy gwarantować osiągnięcie maksymalnie możliwego wpływu na podejmowane decyzje gospodarcze przy jednoczesnym poparciu własnych inicjatyw i wdrażaniu ich w życie na kontynencie afrykańskim¹⁰.

To, co jest jednak zdecydowanie istotne, w uznaniu atrakcyjności RPA dla BRICS, to fakt, że posiada ona wiele bogactw naturalnych. Jest największym światowym producentem złota, platyny, rud chromu, wanadu i manganu. Zajmuje 5 miejsce w skali globu, pod względem wydobycia diamentów, 6 pozycję w wydobyciu węgla, 8 – żelaza, 9 uranu i 10 niklu. Już same – platyna, złoto, węgiel kamienny, diamenty i ruda żelaza, przynoszą państwu prawie 30% wpływów eksportowych¹².

W tym miejscu warto się również zastanowić, jakie profity miała pozyskać RPA z przynależności do sojuszu czterech wschodzących potęg? Kiedy 14 lipca 2011 roku przystępowała do BRICS, decyzjenci

TABELA 2. Państwa BRICS wg nominalnego PKB

Państwo	Dane Międzynarodowego Funduszu Walutowego 2015 rok		Dane Banku Światowego 2014 rok		Dane CIA World Factbook 2014 rok	
	PKB w mln USD	Pozycja w rankingu 189 państw	PKB w mln USD	Pozycja w rankingu 193 państw	PKB w mln USD	Pozycja w rankingu 197 państw
Chiny	10 982 829	2	10 354 832	2	10 360 000	2
Indie	2 090 706	7	2 048 517	9	2 051 000	9
Brazylia	1 772 589	9	2 346 076	7	2 347 000	7
Rosja	1 324 734	12	1 860 598	10	1 861 000	10
RPA	312 957	33	350 085	33	350 100	33
Ogółem	16 483 815	–	16 960 108	–	–	–

Źródło: Opracowanie własne – na podstawie danych Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Banku Światowego i *CIA World Factbook*¹¹, *International Monetary Fund*, <http://www.imf.org/external/country/index.htm>, World Bank, <http://www.worldbank.org/en/research>, *CIA World Factbook*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> [dostęp: 18.04.2016 r.].

liczyli bardzo na szanse zwiększenia wpływów na arenie międzynarodowej i zacieśnienie stosunków gospodarczych przede wszystkim z pozostałymi krajami grupy, między innymi poprzez ułatwiony dostęp do afrykańskich rynków. Republice Południowej Afryki zależało także na przynależności do tego bloku, gdyż poza korzyściami natury politycznej dostrzegała ona także zyski gospodarcze. BRICS potęgowało przede wszystkim możliwości realizacji założeń sformułowanych w Narodowym Planie Rozwoju RPA 2030, gdzie główne założenia dotyczyły m.in. podwojenia do tego czasu PKB, eliminacji ubóstwa, zwiększenia inwestycji na poprawę infrastruktury czy wsparcia dla sektora wydobywczego i rolniczego¹³.

Wielu południowoafrykańskich dyplomatów sugerowało, że członkostwo RPA w BRICS i uczynienie z niej „bramy do Afryki”, umożliwi mocne wejście firmom z rynków wschodzących¹⁴ na Czarny Kontynent, co wydawało się nieuniknione, ale przede wszystkim pozwalało na osiągnięcie przynajmniej częściowych profitów ekonomicznych¹⁵. Natomiast, zdaniem Martyn’a Daviesa, symboliczne wejście BRICS do Afryki, za pomocą RPA, może stanowić swego rodzaju strategiczne zagrożenie dla regionalnych interesów gospodarczych tego kraju, jak i Angoli, Mozambiku czy Namibii, w których to firmy południowoafrykańskie w bezpośredni sposób konkurują z chińskimi i brazylijskimi¹⁶.

Analizując kondycję RPA w ostatnich kilku latach, w porównaniu do innych krajów afrykańskich, państwo to nie odnotowuje imponującego wzrostu gospodarczego, choć w obliczu globalnego kryzysu, według *Global Competitiveness Index*, postrzegane jest jako to, które potrafi zmierzyć się z aktualnymi wyzwaniami gospodarczymi. World Economic Forum plasuje RPA na 53 pozycji na 148 państw, rankingu konkurencyjności, podkreślając jednocześnie, że wyprzedziła ona Brazylię (państwo BRICS), która spadła z 48 na 56 miejsce¹⁷.

Według *Human Development Report*, w 2011 roku wskaźnik rozwoju społecznego (Human Development Index, HDI) RPA wynosił 0,619, w 2013 roku 0,658 a w 2014 roku 0,679, czyli cały czas prezentuje tendencję wzrostową¹⁸. Opierając się z kolei na danych *World Economic Outlook*, nie przełożyło się to na dynamikę wzrostu PKB państwa tego kraju. Wzrost produktu krajowego brutto RPA, podczas światowej recesji w latach 2010–2011 wynosił ok. 3,2% rocznie i zaczął sukcesywnie maleć do 2,5% w 2012 r., 1,9% w 2013 r., 1,5% w 2014 r. i 1,3% w 2015 r.¹⁹ Według danych Międzynarodowego Funduszu Walutowego, w 2010 roku wartość PKB tego państwa wynosiła ponad 375 mld USD, natomiast w 2015 wynosiła ona już tylko niespełna 313 mld. USD. W 2014 r. PKB per capita wyniosło 6 482 USD, co plasuje RPA na 87 pozycji na 186 uwzględnianych państw²⁰.

Do spadku PKB kraju przyczyniły się m.in.: długotrwałe, cykliczne strajki, słaby wzrost gospodarczy głównych partnerów RPA oraz planowe i nieplanowe przerwy w dostawach prądu elektrycznego. Średnia roczna inflacja w 2014 r. wyniosła 6,1% i znalazła się na granicy, określonego przez Bank Centralny RPA, przedziału docelowego (około 6,0%). Systematycznie wzrasta także deficyt budżetowy. W roku finansowym 2013–14 wyniósł 3,9% PKB, a w 2014/2015 przekroczył już próg 4,1%. Analitycy ekonomiczni zakładają, że w najbliższych latach będzie się on kształtował na poziomie ponad 5,0% rocznie. Jest to m.in. wynikiem mniejszych, niż przewidywano wpływów budżetowych i jednocześnie większych, niż planowano wydatków będących rezultatem walki z kryzysem gospodarczym. Dług publiczny kraju, w roku finansowym 2013–14 wyniósł 37% – 39% a w 2014/15 ponad 45,0% PKB²¹.

Te dane znajdują swoje odzwierciedlenie w Indeksie (Index of Economic Freedom 2016), który wykorzystuje 10 wskaźników pomiaru sukcesu gospodarczego 179 państw, w tym wolności gospodarczej, wolności handlu, wolności fiskalnej, wielkości rządu, wolności monetarnej, wolności inwestycji, wolności finansowej, prawa własności, wolności od korupcji i wolności pracy. W indeksie tym, RPA postrzegana jest, jako „umiarkowanie wolna” i plasuje się na 80 pozycji²².

Podkreślić należy, że gospodarka RPA opiera się głównie na usługach, które przynoszą około 70% PKB²³. Wyróżniają się zwłaszcza: rozwinięty sektor usług finansowych i prawnych oraz dojrzały rynek finansowy. Południowoafrykańska giełda zajmuje 15. miejsce na świecie pod względem kapitalizacji rynkowej. Kraj ten charakteryzuje się także silnie rozwiniętym przemysłem, w którym dominuje przetwórstwo rolno-spożywcze, przemysł samochodowy (12% eksportu wyrobów przemysłowych), chemiczny, metalurgiczny i odzieżowy. Coraz większą rolę odgrywa również przemysł teleinformatyczny. Liczbę telefonów komórkowych w tym kraju szacuje się na 78 mln, co oznacza penetrację rynku na poziomie ponad 150%²⁴. RPA produkuje też w Afryce, w wysokości inwestycji w zakresie rozwoju nowoczesnej infrastruktury internetowej. Obecnie liczba użytkowników Internetu wynosi prawie 17 mln, czyli 35% populacji (w 2000 r. było ich zaledwie 2,4 mln). To w RPA *Google* rozpoczął testowanie swojego najnowszego urządzenia mającego zapewnić dostęp do bezprzewodowego Internetu w Afryce²⁵.

Mimo tych pozytywnych tendencji gospodarczych panuje przekonanie, że w zakresie polityki gospodarczej, rząd podejmuje decyzje wolno i w sposób nieprzemysłany. Dotyczy to projektów aktualizowanych lub nowych ustaw, które są powszechnie krytykowane i istnieje obawa, że mogą ograniczyć napływ tak krajowych, jak i zagranicznych inwestycji²⁶. Tymczasem szereg sektorów o dużym znaczeniu dla gospodarki kraju wymaga szybkich działań inwestycyjnych, restrukturyzacyjnych i naprawczych. Należą do nich przede wszystkim: sektor górniczy i branża motoryzacyjna, które poniosły bardzo duże straty na skutek długotrwałych strajków²⁷, sektor energii, w tym energii elektrycznej, niemający aktualnie możliwości zapewnienia niezbędnej mocy oraz sektor energii jądrowej, gdzie decyzja co do ewentualnej budowy drugiej elektrowni jądrowej, jest jedną z kluczowych o dalekosiężnych skutkach ekonomicznych i społecznych²⁸.

Istotny problem dla państwa stanowi również sektor rolniczy, który w 2014 r. wytwarzał zaledwie ok. 3% PKB, dając zatrudnienie mniej niż 7% zawodowo czynnej ludności. RPA z roku na rok, z eksportera żywności staje się coraz większym jej importerem. W takich warunkach podstawowym zamierzeniem rządu jest przeprowadzanie reformy rolnej. Nowy projekt Ministerstwa Rolnictwa w tym zakresie został skierowany do konsultacji społecznych już w 2014 r., wywołując wiele kontrowersji. Od 1994 r. do chwili obecnej jedynie niewiele ponad 5% ziemi uprawnej przeszło w ręce czarnej ludności²⁹. Spore wątpliwości budzi także racjonalność szeregu inwestycji dokonywanych przez *Public Investment Corporation* (Korporację In-

westyacji Publicznych)³⁰, która miała pełnić funkcję jednego z głównych „kół zamachowych” gospodarki RPA.

Do tych, czysto ekonomicznych wskaźników, dochodzą jeszcze problemy społeczne a w nich przede wszystkim, wciąż wysoki poziom bezrobocia³¹. Oficjalna stopa bezrobocia w RPA w 2015 r. osiąga ponad 25,5%³². Jeśli uwzględnimy w tej liczbie jeszcze osoby, które zrezygnowały z poszukiwania pracy, to powiększy się ona do ponad 35%, a mając na względzie także „ukryte bezrobocie”, liczba bezrobotnych oscyluje na poziomie 40%³³. Problem ten potęguje dodatkowo zjawisko nielegalnej migracji do kraju, prawie wyłącznie z innych państw afrykańskich. Szacuje się, że aktualnie w RPA przebywa nielegalnie od dwóch do pięciu milionów osób (głównie z Mozambiku i Zimbabwe), co wpływa niezwykle negatywnie na działania zmierzające do zredukowania wysokiej stopy bezrobocia³⁴.

Ten stan rzeczy, bezpośrednio intensyfikuje, zagrożenie uznawane obecnie za najpoważniejsze dla państwa, czyli – niewiarygodnie duże rozwarstwienie społeczno-gospodarcze. Według indeksu *Giniego*³⁵ Republika Południowej Afryki znajduje się na trzecim miejscu pod względem największej skali nierówności podziału dóbr³⁶ (w rankingu tym wysokie miejsca zajmują także sąsiedzi RPA – Namibia oraz Lesotho). Należy dodać, że 25% mieszkańców RPA żyje na granicy ubóstwa (za mniej niż półtora dolara dziennie). Faktem potwierdzającym te dane, było uznanie, w opublikowanym przez ONZ w 2010 roku rankingu, Johannesburga (czwartego co do wielkości miasta Afryki), za miasto o największych nierównościach³⁷.

Do innych istotnych problemów społecznych zalicza się także złe stosunki na linii pracodawcy – pracownicy, co skutkuje coraz większą ilością strajków i demonstracji, a także licznymi protestami społeczności lokalnych, niezadowolonych z jakości usług publicznych. Ponadto, zagrożeniem dla społeczeństwa południowoafrykańskiego, jest skala przestępczości panująca w tym kraju. Według statystyk, co roku dochodzi średnio do 20 tys. zabójstw oraz 65 tys. ataków na tle seksualnym³⁸, jednak te dane wydają się mocno zaniżone³⁹. Kolejną patologią, z jaką boryka się państwo, jest korupcja. Według *Corruption Perception Index* w latach 2011–2015, RPA osiąga średnio wynik pomiędzy 42 a 44 pkt. zajmując 67 pozycję na 174 państwa poddane analizie⁴⁰.

Wyzwanie w aspekcie społecznym stanowi także bardzo wysoki stopień zachorowań na HIV oraz AIDS. W RPA osiąga on jeden z najwyższych współczynników na świecie. Według danych pochodzących z raportu Wspólnego Programu Narodów Zjednoczonych ws. Zwalczenia HIV i AIDS, liczba osób zarażonych osiągała w 2014 roku prawie 19% osób. Problem ten jest tak trudny do zminimalizowania zarówno

z przyczyn historyczno-społecznych, ale także w wyniku nieefektywnej polityki zdrowotnej i zapobiegawczej⁴¹.

Zastanawiając się nad możliwymi działaniami, które mogłyby się przyczynić do poprawy możliwości rozwojowych RPA należy zauważyć, iż szansą dla tego kraju jest stabilizacja wewnętrzna oraz poprawa jakości życia mieszkańców. To z kolei opierać się musi nie tylko na poprawie rynku pracy, ale przede wszystkim podniesieniu jakości edukacji. Promowanie wykształcenia i powiązanie z nim rozwoju przyszłości każdego obywatela powinno stanowić priorytet w polityce społecznej. Istotne jest zwłaszcza, ukierunkowanie polityki edukacyjnej na rejony, dotychczas pomijane (małe miasteczka i wioski położone w obszarach słabiej rozwiniętych, w których poziom edukacji jest aktualnie na bardzo niskim poziomie, co drastycznie zawyża statystyki dotyczące problemu rozwarstwienia społecznego w kraju)⁴².

W kwestiach gospodarczych istotnym zmianom ulec musi sfera wymiany zagranicznej w szczególności, jeżeli chodzi o wartość realizowanego eksportu i kierunki handlu zagranicznego, którego rozwój stanowić miał jeden z głównych czynników generujących korzyści ekonomiczne z członkostwa RPA w BRICS. Istotnym priorytetem RPA w tym obszarze powinno być m.in. złagodzenie deficytu na rachunku obrotów bieżących poprzez zdynamizowanie wywozu do innych państw grupy BRICS. Obecne wyniki ekonomiczne w tym zakresie nie są zadowalające. Powołując się na dane statystyczne Ministerstwa Handlu i Przemysłu RPA, wartość eksportu towarów z RPA w 2014 r. wyniosła około 85,085 mld USD a importu około 93,017 mld USD, co oznacza ujemne saldo w bilansie handlowym w wysokości 7,932 mld USD. W 2014 r. najistotniejszym handlowo partnerem RPA była UE (26,2%). W imporcie RPA z zagranicy – Chiny stanowiły 17,3%, Niemcy 11,0%, USA 7,2%, Indie 5,0% a Japonia 4,1%. W eksporcie natomiast – Chiny osiągnęły 9,5%, USA 7,1%, Niemcy 5,3%, Indie 5,0% a Wielka Brytania 4,1%⁴³.

Handel z Afryką wynosił niecałe 20% wartości handlu RPA ze światem. Z krajów Czarnego Lądu, głównym partnerem handlowym RPA było Zimbabwe (około 1,4% ogólnej wartości wymiany handlowej), przy czym około 88% wartości obrotów z tym krajem to eksport produktów południowoafrykańskich do Zimbabwe. Głównymi wyrobami w eksporcie RPA, w 2014 r., były: produkty mineralne 23,9%, kamienie i metale szlachetne 15,9% oraz metale nieszlachetne i wyroby z tychże 13,0%. Do głównych produktów importowanych przez RPA należały: produkty mineralne 23,8%, maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny 23,0%, pojazdy, statki i inny sprzęt transportowy 9,5%, produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych 9,5%. Podobnie jak w przypadku eksportu tak i w im-

porcie struktura towarowa w 2014 r. nie uległa większym zmianom. Pomimo wciąż bardzo silnej pozycji Chin w Afryce, należy odnotować, że największym konkurentem Chin w eksporcie do RPA, są USA i Niemcy⁴⁴.

*Przynależność
RPA
do BRICS...*

Konkluzja

Członkostwo Republiki Południowej Afryki w BRICS z pewnością pod wieloma względami stwarza perspektywy rozwojowe dla tego kraju. Państwo *a priori* zyskało silniejszą pozycję na arenie międzynarodowej. Szeroko zakrojona współpraca z Brazylią, Rosją, Indiami i Chinami może okazać się w przyszłości bardzo korzystna dla Republiki Południowej Afryki, pod warunkiem, że będzie ona umiała w racjonalny sposób kontrolować ekspansję przede wszystkim z Chin i Indii do kraju. Dostyc krótki horyzont czasowy nie pozwala na jednoznaczną ocenę, jak członkostwo w BRICS wpływa na rozwój RPA, natomiast analiza aktualnej sytuacji kraju pokazuje, że omówione kwestie stawiają przed rządem RPA konieczność szybkich i racjonalnych działań.

W corocznym rankingu dotyczącym konkurencyjności, opracowanym przez Światowe Forum Ekonomiczne (*Global Competitiveness Report*), w odniesieniu do RPA, za wymagające zdecydowanej poprawy uznano: wykorzystanie i rozwój kapitału ludzkiego (odpowiednie miejsca pracy, rozwój talentów *etc.*), rynek pracy (większa elastyczność i efektywność), infrastrukturę (szybszy rozwój), sieć i moc energetyczną (modernizacja sieci, zwiększenie mocy energetycznej) i promocję małego biznesu. Można zatem stwierdzić, że kraj ten najpierw musi uporządkować swoją sytuację wewnętrzną zarówno w aspekcie ekonomicznym, jak i społecznym a dopiero potem, można dokonywać bilansu dotyczącego zysków z członkostwa RPA w BRICS⁴⁵.

PRZYPISY

1. *Goldman Sachs Group, Inc.* – w skrócie *Goldman Sachs*, to założony w 1869 r., jeden z największych banków inwestycyjnych na świecie. Działa jako doradca finansowy dla największych przedsiębiorstw, rządów i najbogatszych rodzin na świecie a także jako bezpośredni dealer w kontaktach z Bankiem Federalnym w USA. Jego główna siedziba znajduje się w Nowym Jorku. Ma biura w głównych centrach finansowych takich jak: Nowy Jork, Londyn, Chicago, Los Angeles, San Francisco, Frankfurt, Zurych, Paryż, São Paulo, Bangalore, Mumbaj, Hongkong, Pekin, Singapur, Salt Lake City, Sydney, Dubaj, Mediolan, Melbourne, Tokio, Tajpej, Moskwa, Toronto i Warszawa.
2. <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/> [dostęp: 26.06.2016 r.].
3. Ł. Kozłowski, „BRICS- motor napędowy czy kula u nogi światowej gospodarki?”, [w:] E. Kuchta [red.], *BRICS – Kwintet czy pięciu solistów?*, Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, Kraków 2014, s. 27.

4. E. Pasich, „Różnice społeczno-gospodarcze państw członkowskich BRICS”, [w:] E. Kuchta [red.], *BRICS – Kwintet czy pięciu solistów?*, Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, Kraków 2014, s. 114, zob. także: M. Kobayashi-Hillary, *Building a Future with BRICS: The Next Decade for Offshoring*, Springer, Heidelberg 2008, s. 2–4., N. Azahaf, D. Schraad-Tischler, *Governance Capacities in the BRICS. Sustainable Governance Indicators*, Bertelsmann Stiftung, Berlin 2013, s. 6–8.
5. Ł. Kozłowski, op. cit. s. 28.
6. J. O’Neill, *Mapa wzrostu. Szanse gospodarcze dla grupy BRICs*, Warszawa 2013, s. 13.
7. D. Wilson, R. Purushothaman, *Dreaming With BRICS: The Path to 2050*, Global Economics Paper No 99, Goldman Sachs 2003, s. 2.
8. J. Gosh., „The Global Chessboard and the Role of the BRICS: Brazil, Russia, India, China, South Africa”, *Third World Resurgence* 1 June 2013, No. 274., J. Wysocka, „BRICS – atak na gospodarkę reszty świata”, [w:] E. Kuchta [red.], *BRICS – Kwintet czy pięciu solistów?*, Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, Kraków 2014, s. 11.
9. Informator Ekonomiczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych, <http://www.informatorekonomiczny.msz.gov.pl/> [dostęp: 23.10.2015 r.].
10. J. Wysocka, op. cit. s. 21.
11. *International Monetary Fund*, <http://www.imf.org/external/country/index.htm>, World Bank, <http://www.worldbank.org/en/research>, *Cia World Factbook*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> [dostęp: 18.04.2016 r.].
12. K. Nadolski, *Bieda Afryki wynika z jej bogactwa*, <http://stosunki.pl/bieda-afryki-wynika-z-jej-bogactwa> [dostęp: 17.04.2016 r.], J. Tomala, „Wpływ przemysłu ciężkiego (na przykładzie przemysłu stalowego) na rozwój gospodarczy państw należących do grupy BRICS”, [w:] E. Kuchta [red.], *BRICS – Kwintet czy pięciu solistów?*, Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, Kraków 2014, s. 37.
13. T. Skowronek, *BRICS – 5 potęg*, Portal Geopolityka.org – stowarzyszenia Europejskie Centrum Analiz Geopolitycznych, <http://geopolityka.org/analizy/tomasz-skowronek-brics-5-poteg>, [dostęp: 12.04.2016 r.].
14. Rynki wschodzące (ang. *emerging markets*) – kategorią tą określa się niektóre regiony świata, które charakteryzują się pewnymi specyficznymi cechami rozwoju gospodarczego i aktywności rynków finansowych. Zaliczane są do nich wszystkie te państwa, które przeszły lub są w trakcie transformacji od gospodarki rozwijającej się do gospodarki rozwiniętej. Dotyczy to przede wszystkim krajów tj.: Chiny, Indie, Malezja a także państwa kraje Europy Środkowo-Wschodniej. Cechą dystynktywną państw określonych mianem rynków wschodzących jest szybki wzrost gospodarczy i duży poziom inwestycji.
15. O. Stuenkel, „South Africa’s BRICS Membership: A win-win Situation?”, *African Journal of Political Science and International Relations*, 2013, t.7, s.29–31.
16. M. Davies, „South Africa, the BRICS and New Models of Development”, *Boao Review*, <http://www.boaoreview.com/perspective/2012/1121/10.html> [dostęp: 26.04.2014 r.], B. Góralczyk, *Chiny chcą zdominować grupę BRICS*, <http://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/chiny-chca-zdominowac-grupe-brics/> [dostęp: 19.03.2016 r.], J. Czerep, *Chiny w Afryce. Nowa kolonizacja czy obustronnie korzystna współpraca?*, <http://www.psz.pl/117-polityka/jedrzej-czerep-chiny-w-afryce-nowa-kolonizacja-czy-obustronnie-korzystna-wspolpraca> [dostęp: 22.04.2016 r.], K. Czernichowski, D. Kopiński, A. Polus, *Kłątwa surowcowa w Afryce? Przypadek Zambii i Botswany*, CeDeWu Sp. z o.o., Warszawa 2012, s. 100–104.

17. *How the World Rates South Africa, Global Competitiveness Index*, <http://www.southafrica.info/business/economy/global-surveys.htm>. [dostęp: 13.04.2016 r.].
18. *Human Development Report – Summary*, s. 19 http://www.hdr.undp.org/sites/default/files/hdr_2011_en_summary.pdf [dostęp: 14.05.2016r.].
19. *IMF, World Economic Outlook GDP by Country, 1980–2015*, <http://knoema.com/tbocwag/gdp-by-country-1980-2015?country=South%20Africa> [dostęp: 06.11.2015 r.].
20. Międzynarodowy Fundusz Walutowy – raport 2015, *South Africa: Financial Sector Assessment Program-Detailed Assessment of Implementation on the IOSCO Objectives and Principles of Securities Regulation* <http://www.imf.org/external/publications/index.htm> [dostęp: 28.10.2015 r.].
21. <http://pl.tradingeconomics.com/south-africa/unemployed-persons> [dostęp: 28.10.2015 r.].
22. Index of Economic Freedom, <http://www.heritage.org/index/ranking> [dostęp: 22.04.2016 r.].
23. W 2014 r. jak i w latach poprzednich największy udział w PKB RPA miały usługi (około 65%), w tym m.in. sektor finansowy, nieruchomości i usługi biznesowe 18,4%, sektor rządowy 15,2%, handel hurtowy, detaliczny, hotelarstwo i restauracje 13,3%, transport, składowanie i komunikacja 11,9%, produkcja przemysłowa 11,9% PKB i górnictwo 4,9%. W RPA rozwinięta jest hodowla zwierząt (bydło, owce, strusie i trzoda chlewna) i rolnictwo. Prawie trzy tysiące kilometrów wybrzeża umożliwia dostęp do bogatych łowisk. Od 1994 r. w RPA rozwija się czarna klasa średnia, która w przyszłości tworzyć będzie główną siłę nabywczą kraju.
24. K. Zajączkowski, *RPA – tam trzeba być*, <http://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/rpa-tam-trzeba-byc/> [dostęp: 24.10.2015 r.].
25. M. Bonikowska, P. Rabiej, A. Turkowski, *Republika Południowej Afryki bez Mandeli*, Centrum Stosunków Międzynarodowych, Warszawa 2013, s. 2.
26. Zaliczyć do nich można m.in.: ustawę „O Inwestycjach”, ustawę „O Zasobach Mineralnych”, ustawę „O wzmocnieniu Praw Osób Pracujących w Rolnictwie” i ustawę „O Działalności Agencji Ochrony”. Inwestycje infrastrukturalne (ale i inne), które miały stanowić podstawę wzrostu gospodarki RPA, zapisane w Narodowym Planie Rozwoju obejmującym okres do 2030 r., nie nabrały rozpędu.
27. Trwające od 2012 r., z krótkimi przerwami, strajki pracowników największych kopalń platyny i palladu prowadzą niezmiennie do wzrostu deficytu na globalnym rynku tych metali. Od lutego do czerwca 2014 r. ceny palladu gwałtownie podskoczyły. Choć co jakiś czas dochodzi do porozumienia między pracownikami a spółkami wydobywczymi, strajki górników są stałym elementem krajobrazu sektora wydobywczego w RPA. Żądania finansowe przeplatają się z rywalizacją poszczególnych związków zawodowych o względy pracowników. K. Zajączkowski, op. cit. [dostęp: 24.10.2015 r.].
28. Informator Ekonomiczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych http://www.pretoria.msz.gov.pl/pl/c/MOBILE/wspolpraca_dwustronna/kraje_kompetencji/rpa/ [dostęp: 12.04.2016 r.].
29. Ibidem.
30. *Public Investment Corporation* – organizacja nadzorująca inwestycje finansowe w RPA, przynależna do rządu kraju (główny przedstawiciel - Minister finansów). Do zadań organizacji należy inwestowanie funduszy poszczególnych sektorów publicznych, bazując na środkach przekazanych ze strony rządu. PIC jest jednym z głównych narzędzi realizacji polityki finansowej i ekonomicznej RPA.

31. *South Africa Unemployment is Worse Now than at the End of Apartheid*, <http://www.businesstech.co.za/news/government/95983/south-africa-unemployment-is-worse-now-than-at-the-end-of-apartheid/> [dostęp: 30.04.2016 r.].
32. Oficjalna liczba ludności wynosi 52,98 mln. Około 74,4% obywateli RPA jest pochodzenia afrykańskiego, 14,3% europejskiego (w tym Afrykanerzy), 8% to ludność etnicznie mieszana (tzw. kolorowi), zaś 2,5% jest pochodzenia azjatyckiego, głównie indyjskiego.
33. Masowe protesty w RPA. Bezrobocie większe niż 25 procent? <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artykul/masowe;protesty;w;rpa;bezrobocie;wieksze;niz;25%> [dostęp: 22.10.2015 r.]. Problem bezrobocia w RPA spowodowany jest w znacznej mierze złą polityką zatrudnienia. Poziom bezrobocia w państwie przewyższa skalę problemu w 27 innych państwach kontynentu (min: w Etiopii, Ugandzie, Lesotho, Nigerii, Kongo). Od 2006 roku, systematycznie spada zatrudnienie w przemyśle (ok. 11%), tymczasem wzrasta ono w instytucjach rządowych (ponad 13%). Przekłada się to także na szybszy wzrost zarobków w sektorze publicznym niż prywatnym. Z każdym rokiem coraz więcej osób zatrudnionych jest w rządzie niż w przemyśle. http://www.wiadomosci24.pl/artykul/alarmujacy_wzrost_bezrobocia_w_rpa_147935.html [dostęp: 23.10.2015 r.].
34. S. Chiumia, „How many Zimbabweans live in South Africa? The Numbers are Unreliable”, *Africa Check*, <https://africacheck.org/reports/how-many-zimbabweans-live-in-south-africa-the-numbers-are-unreliable/> zob. także: G. Hilse, *Uchodźcy wybierają RPA*, <http://www.dw.com/pl/uchod%C5%BAcy-wyberaj%C4%85-rpa>, [dostęp: 09.11.2015 r.], RPA to ulubiony cel dla imigrantów ekonomicznych i tych szukających azylu, z całej Afryki. Według UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees), obecnie, oficjalnie jest tam 300 tysięcy imigrantów, a wśród nich 11 tysięcy Etiopczyków, jednak prawdziwa liczba jest o wiele wyższa, ponieważ większość z nich nie figuruje w rejestrach. Większość ubiegających się o azyl ucieka przed konfliktami w Demokratycznej Republice Konga i Somalii, (dane UNHCR). Jednocześnie jednak, coraz więcej osób z Burundi, Etiopii, Ruandy i Zimbabwe ucieka do RPA przed biedą i prześladowaniami politycznymi.
35. Współczynnik *Giniego* – został stworzony przez włoskiego statystyka, Corrado Giniego i jest miarą koncentracji (nierównomierności) rozkładu zmiennej losowej, czyli służy do określenia skali koncentracji danego zjawiska. Współczynnik Giniego w ekonometrii nazwany jest Wskaźnikiem Nierówności Społecznej. W ekonomii współczynnik Giniego stosowany jest przede wszystkim do pomiaru nierównomiernego rozkładu dóbr, w szczególności nierównomiernego rozkładu dochodu np. gospodarstw domowych. Skala współczynnika Giniego wyrażona jest w procentach i zawarta w przedziale od 0 do 100. W przypadku, gdy wartość wskaźnika wynosi 0 proc., oznacza to, że wszyscy ludzie uzyskują takie same dochody. Gdy wartość współczynnika Giniego osiąga maksymalny poziom 100 proc. oznacza to, że jedno gospodarstwo domowe koncentruje cały dochód w danym kraju. Odczyt współczynnika Giniego należy interpretować następująco: im jest wyższy poziom współczynnika Giniego tym nierówności w dochodach w danym kraju są większe.
36. Gavin Keeton, *Inequality in South Africa*, <http://www.ngopulse.org/article/inequality-south-africa> [dostęp: 02.05.2016 r.].
37. W. Gil, *Dokąd zmierza RPA?*, Centrum Inicjatyw Międzynarodowych, <http://blog.centruminicjatyw.org/2014/03/rpa/> [dostęp: 06.11.2015 r.].

38. Stworzony w 2009 r. przez johannesburską Radę Badań Medycznych raport wykazał, że co czwarta kobieta w RPA padła ofiarą gwałtu.
39. W. Gil, *Dokąd zmierza RPA?*, Centrum Inicjatyw Międzynarodowych, <http://blog.centruminicjatyw.org/> [dostęp: 21.04.2016 r.].
40. *Global Corruption Perceptions Index 2015*, <https://www.google.pl/search?q=corruption+perceptions+index+2015> [dostęp: 24.04.2016 r.].
41. UNAIDS, *Staying Ahead of the AIDS Epidemic in South Africa* <http://www.unaids.org/en/regionscountries/countries/southafrica/> [dostęp: 27.10.2015 r.].
42. Co prawda, Republika Południowej Afryki przeznaczą na edukację ok. 6% PKB (2014), a prawo do edukacji jest zawarte w konstytucji, niewielki jest również wskaźnik analfabetyzmu (szacuje się, że niespełna 7% społeczeństwa nie potrafi pisać ani czytać). Jednakże poziom nauczania pozostawia wiele do życzenia, ponieważ 88% nauczycieli posiada wykształcenie zawodowe, *Human Development Report 2014 (United Nations Development Program)*, www.undp.org. [dostęp: 08.11.2015 r.].
43. Informator Ekonomiczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych http://www.pretoria.msz.gov.pl/pl/c/MOBILE/wspolpraca_dwustronna/kraje_kompetencji/rpa [dostęp: 14.04.2016 r.].
44. Ibidem.
45. http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf [dostęp: 22.05.2016 r.].

*Przynależność
RPA
do BRICS...*